Plenum

Onsdag 27.5.2026 kl. 14.15—17.38

10. Framtidsredogörelse, del 1 Strategisk omvärldsanalys och scenarier för 2045
Statsrådets redogörelse SRR 7/2025 rd
Utskottets betänkande FrUB 1/2026 rd

Enda behandlingen

Talman Jussi Halla-aho: Ärende 10 på dagordningen presenteras för enda behandlingen. Riksdagen beslutar nu utifrån framtidsutskottets betänkande FrUB 1/2026 rd om ett ställningstagande med anledning av redogörelsen

Debatten inleds med ett presentationsanförande av framtidsutskottets ordförande Anna Kontula. Därefter följer en snabbdebatt med förhandsanmälda anföranden. Statsrådets representant ges möjlighet att hålla ett fem minuter långt anförande. Övriga förhandsanmälda anföranden får vara högst fem minuter långa. Talmanskonferensen rekommenderar att också anföranden som hålls efter snabbdebatten är högst fem minuter långa. Dessutom kan jag ge ordet för repliker efter eget övervägande.

För responsdebatten reserveras inledningsvis högst en timme.

Debatt. — Framtidsutskottets ordförande, ledamot Kontula, varsågod.

Debatt

15.44 **Anna Kontula vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa on ajankohtainen ja tärkeä asiakirja. Se ei ole vain analyysi Suomen paikasta maailmassa vaan ennen kaikkea väline, jolla rakennamme yhteistä ymmärrystä siitä, mihin suuntaan Suomi on menossa sekä miten ja missä määrin voimme ohjata tätä kehitystä.

Valiokunta kuuli mietintöä varten asiantuntijoita kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa arvioitiin itse selontekoa, jota pidettiinkin korkeatasoisena, systemaattisena ja strategisen ennakoinnin kriteerit täyttävänä kokonaisuutena. Sellaisena se rakentaa yhteistä tilannekuvaa ja tukee ennakoivaa hallintoa. Toisaalta asiantuntijat nostivat esiin myös useita kehityskohteita. He kiinnittivät huomiota esimerkiksi siihen, että selonteossa valittu näkökulma korostaa varsin yksipuolisesti valtioiden roolia toimijoina. Valtionhallinnolle tämä on tietysti luontevaa, mutta samalla se väistämättä kaventaa näköalaamme. Kansainvälinen toimintaympäristö on tärkeä, mutta yhtä tärkeää olisi tarkastella omaa yhteiskuntaamme: taloutta, osaamista, alueellista kehitystä, hyvinvointia ja väestön tulevaisuusnäkemyksiä. Tulevaisuus ei nimittäin synny vain hallinnossa vaan myös kansalaisyhteiskunnassa, yrityksissä, kulttuurisissa muutoksissa ja ihmisten arjessa.

Valiokunta yhtyy asiantuntijakuulemisissa esitettyyn toiveeseen, että skenaarioiden todennäköisyyksiä ja vaikuttavuutta tulisi arvioida systemaattisemmin, jotta ennakointi palvelisi paremmin myös käytännön päätöksentekoa. Politiikka on jatkuvaa valintojen teke-

mistä, ja tässä työssä on äärimmäisen tärkeää ottaa huomioon erilaisten tulevaisuuskuvien todennäköisyyksiä ja mitä sen toteutuminen käytännössä tarkoittaisi: mitä kunkin toteutuminen käytännössä tarkoittaisi esimerkiksi perheille, työntekijöille, vielä syntymättömien sukupolville tai jonkun muun lajin yksilöille.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijakuulemisten toisessa vaiheessa valiokunta keskittyi muutamaan teemaan. Niitä tarkasteltiin 25 vuoden päähän tulevaisuuteen. Kuulemisten perusteella valiokunta tiivisti mietintönsä keskeiset viestit. Kauaskantoisin näistä havainnoista on, että olemme siirtyneet vakauden ajasta jatkuvien kriisien ja epävarmuuden aikaan. Olemme siirtyneet vakauden ajasta jatkuvien kriisien ja epävarmuuden aikaan. Kriisit eivät ole enää poikkeuksia, kuten ne ovat olleet siinä maailmassa, mihin nykypäivän työikäiset ovat kasvaneet. Niistä on tulossa normaali. Tämä muuttaa kaiken ja erityisen perustavanlaatuisesti sitä, miten meidän tulee ajatella politiikkaa ja päätöksentekoa. Jatkossa yhteiskuntien on rakennettava järjestelmiään sillä oletuksella, että erilaisten šokkien jälkiä korjataan samanaikaisesti kun jo reagoidaan uusiin. Ennakointi ei voi enää perustua yhteen todennäköiseen tulevaisuuteen, vaan meidän on varauduttava useisiin, jopa keskenään ristiriitaisiin, kehityskulkuihin. Hyvä esimerkki tästä on ilmastonmuutos. Meidän on varauduttava verraten nopeaan lämpenemiseen mutta myös kylmenemiseen, mikäli skenaariot merivirtojen hidastumisesta käyvät toteen. Tämä tarkoittaa, että tarvitsemme ratkaisuja, jotka toimivat useissa eri tulevaisuuksissa.

Toinen keskeinen viesti liittyy maailmanjärjestyksen muutokseen. Emme ole siirtymässä vain moninapaiseen maailmaan vaan sirpaloituvaan maailmaan, jossa erilaiset arvot, järjestelmät ja toimintalogiikat kilpailevat keskenään. Tämä ei vähennä yhteistyön tarvetta mutta tekee siitä entistä haastavampaa.

Kolmas viesti koskee ekokriisiä. Siinä, missä hallinto ja politiikka on rakennettu työskentelemään teema ja sektori kerrallaan, nyt meidän pitäisi saada koneesta irti epäsovinnaisia rajojen ylityksiä ja yhteistyötä. Ekokriisissä on kyse moniulotteisesta kokonaisuudesta, joka vaikuttaa muun muassa ympäristöön, talouteen, turvallisuuteen ja ihmisten arkeen. Muutoksen suuntaan ja nopeuteen voidaan vaikuttaa — joskin vuosi vuodelta rajallisemmin — mutta se edellyttää ennakointia, sopeutumista ja oikeudenmukaisia ratkaisuja. Erilliset ilmasto-, metsä-, vesistö- ja infrastruktuuriohjelmat eivät riitä. Tarvitaan kokonaisuuksien ja keskinäisriippuvuuksien tunnistamista ja niitä huomioivaa päätöksentekoa.

Neljäs viesti liittyy ruokaturvaan ja huoltovarmuuteen. Ruokajärjestelmämme on altis laadullisesti hyvin monenlaisille häiriöille, ja siksi myös sen kestävyyttä on vahvistettava monipuolisesti niin perinteisen maa- ja metsätalouden kuin uusien teknologioiden ja tuotantotapojen kautta.

Viides viesti koskee teknologian murrosta, erityisesti tekoälyä. Tekoäly voi tuoda merkittäviä uusia mahdollisuuksia mutta myös lisätä eriarvoisuutta, horjuttaa työmarkkinoita ja mahdollistaa vihamielisiäkin vaikuttamisen muotoja. Tämä murros tapahtuu nopeasti, ja siihen varautuminen on välttämätöntä ja kiireellistä.

Arvoisa puhemies! Näiden havaintojen pohjalta tulevaisuusvaliokunta esittää joukon ponsia. Kolme niistä koskee prosesseja eli lähinnä sitä, miten ennakointia tulisi tehdä.

Valiokunta esittää, että tulevaisuusselonteon kahden osan järjestystä muutetaan. Jatkossa laajan virkamiestyönä kootun toimintaympäristöanalyysin tulisi valmistua ennen vaaleja yhteiseksi tietopohjaksi. Tällöin kulloinenkin hallitus voisi laatia temaattisesti rajatun toimenpideosuuden heti vaalikauden alussa. Tämä kytkisi tulevaisuustyön tiiviimmin hallitusohjelmaan ja potentiaalisesti lisäisi sen vaikuttavuutta. Lisäksi valiokunta korostaa

kansalaisyhteiskunnan osallistumista ja esittää sukupolvivastuulain edistämistä. Tavoitteena on varmistaa, että päätöksenteossa huomioidaan systemaattisesti myös demokratian vahvistaminen ja tulevien sukupolvien oikeudet ja hyvinvointi.

Loput valiokunnan ponsista kohdistuvat sisältöihin. Valiokunta korostaa tarvetta vahvistaa varautumista epävarmuuteen ja tekoälyn tuomiin muutoksiin ja nostaa esiin kilpailukyvyn, osaamisen, teknologian hyödyntämisen ja kestävän kasvun merkityksen. Se painottaa uudistavaa resilienssiä, jossa yhteiskunta ei vain selviydy kriiseistä vaan hyödyntää niitä oppimiseen ja uudistumiseen. Edelleen valiokunta korostaa ruokaturvaa ja kriittisten toimintojen jatkuvuutta muuttuvassa ympäristössä. Se haluaa myös painottaa lasten ja nuorten osallisuutta, ei vain päätöksenteon kohteina vaan aktiivisina toimijoina tulevaisuuden rakentamisessa.

Hyvät kollegat, arvoisa puhemies! Jos mietinnön punainen lanka tiivistetään yhteen ajatukseen, se on tämä: Tulevaisuus ei voi olla vain varautumista. Se on lastemme maailma, jota rakennamme kriisien keskellä mutta toivottavasti tietoisesti, ennakoivasti ja yhdessä. Tämä edellyttää meiltä kykyä kohdata epävarmuus, hyväksyä, että emme tiedä kaikkea ja silti on tehtävä päätöksiä, ja samalla kykyä uudistua, nähdä kriiseissä myös mahdollisuuksia ja rakentaa niiden pohjalta parempaa yhteiskuntaa.

Tulevaisuusvaliokunnan mietintö on kutsu tähän työhön. Se on kutsu vahvistaa ennakointia, lisätä osallistumista ja ottaa pitkä aikaväli vakavasti päätöksenteossa. Politiikalle ja ehkä ihmisluonnolle yleisemminkin on tyypillistä, että pienet tämän päivän asiat hautaavat alleen suuret huomisen asiat. Parhaillaan elämme kuitenkin aikaa, jossa tällainen lyhytnäköisyys on ylellisyyttä. Jos emme kykene arvioimaan erilaisten kehityskulkujen tai omien päätöstemme pitkän aikavälin vaikutuksia, supistuu politiikka tulipalojen sammutteluun. On selvää, että pienen maan mahdollisuus vaikuttaa tulevaisuuteensa on rajallinen. Valiokunta kuitenkin kannustaa hyödyntämään maksimaalisesti sen toiminnan tilan, joka meillä on. Se edellyttää vahvaa tutkimukseen perustuvaa ennakointia ja kehityskulkujen analyysiä sekä tietysti melko paljon rohkeutta myös meiltä poliitikoilta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.53 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään tulevaisuusselonteon ensimmäistä osaa, joka ei ennusta tulevaisuutta vaan auttaa meitä paremmin varautumaan siihen. Turvallisuus syntyy kyvystä toimia yhtä aikaa useilla rintamilla. Se syntyy puolustuskyvystä, taloudesta, liikkumatilasta, toimivasta yhteiskunnasta ja korkeasta osaamistasosta. Se on myös kykyä ymmärtää muutosta, ennakoida riskejä ja toimia epävarmuudessa.

Selonteko esittää neljä erilaista skenaariota vuoteen 2045 asti. Ne kuvaavat maailmaa, jossa yhteistyö joko vahvistuu tai heikkenee, teknologia keskittyy harvoille, blokkijako syvenee tai koko järjestelmä alkaa murentua. Maailma moninapaistuu, suurvaltakilpailu kiristyy, ja turvallisuusympäristö pysyy epävakaana. On selvää, että yksikään näistä ei toteudu sellaisenaan, mutta kaikki niistä sisältävät elementtejä, joihin meidän on hyvissä ajoin varauduttava. Tämä vaatii meiltä hyvää valmiutta.

Arvoisa puhemies! Tästä seuraa kokonaisturvallisuuden kannalta keskeinen johtopäätös. Meidän on kyettävä rakentamaan yhteiskunta, joka kestää useita erilaisia tulevaisuuksia. Me emme voi nojata vain yhteen oletukseen, siihen, että maailma kehittyy suotuisasti. Siksi myös Suomen kokonaisturvallisuusajattelua on vietävä vahvasti eteenpäin. Valmius

tulevaisuuteen tarkoittaa ennen kaikkea kykyä säilyttää meillä itsellämme riittävä määrä strategisia toimintavaihtoehtoja. Tämä on kokonaisturvallisuuden ydin. [Vilhelm Junnila: Oikein!] Se tarkoittaa, että yhteiskuntamme on oltava samanaikaisesti vakaa, turvallinen, joustava ja vahva mutta uudistumiskykyinen. Se tarkoittaa myös sitä, että päätöksenteossa ei riitä reagointi vaan tarvitaan myös tämän selonteon kaltaista vahvaa, ennakoivaa otetta.

Arvoisa puhemies! Vaikka selonteko tarkastelee maailman muutosta laajasti, se jättää osin varjoon sen, mitä muutokset tarkoittavat ihmisten arjessa, yhteiskunnan sisäisessä dynamiikassa, resilienssissä ja luottamuksessa. Tämä on keskeinen kysymys kokonaisturvallisuuden kannalta. Turvallisuus ei ole vain rakenteita ja järjestelmiä vaan myös ihmisten kokemaa turvaa ja uskoa tulevaisuuteen. Ilman luottamusta ei ole kriisinsietokykyä, ja ilman yhteiskunnallista eheyttä ei ole turvallisuutta.

Tämä selonteko antaa meille tärkeän viestin: maailma ei ole palaamassa vakauteen, vaan epävarmuus on uusi normaali. Siksi Suomen on rakennettava vahvuutensa asioihin, jotka toimivat kaikissa mahdollisissa tulevaisuuksissa. Näitä ovat koulutus, osaaminen, talouden kestävyys, toimiva demokratia ja kyky pitää yhteiskunta yhtenäisenä. Tämä on tulevaisuusselonteon keskeinen viesti, ja siihen meidän on vastattava teoilla. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harakka, olkaa hyvä.

15.58 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko ja siihen liittyvä tulevaisuusvaliokunnan mietintö ovat kansainvälisestikin ainutlaatuinen ennakoinnin dialogi aivan korkeimmalla poliittisen päätöksenteon tasolla. Kun liikun ulkomailla, niin muista titteleistäni huolimatta nimenomaan tulevaisuusvaliokunnan varapuheenjohtajuus herättää kaikkein eniten kiinnostusta, jopa innostusta. Varsin usein muistetaan hyvä maineemme, että Suomi on tulevaisuustyön edelläkävijä, ellei peräti suurvalta.

Tämän tieteellisestikin ansiokkaan tulevaisuusselonteon monista ulottuvuuksista ja ajatuksia herättävistä skenaarioista poimin vain yhden teeman, ylisukupolvisen oikeudenmukaisuuden ja konkreettiset toimet nykyisten sukupolvien ja tulevien sukupolvien huomioimiseksi päätöksenteossa — huomisen läsnäolo tässä päivässä.

Arvoisa puhemies! Nuorten tulevaisuususkon romahdus vuoden 24 nuorisobarometrissä oli järkytys ja herätys päättäjille. Osuus nuorista, jotka suhtautuvat omaan tulevaisuuteensa optimistisesti tai erittäin optimistisesti, putosi aiemmasta 80 prosentista 61 prosenttiin. Viime vuoden nuorisobarometrissä niiden nuorten osuus, jotka suhtautuvat maailman tulevaisuuteen pessimistisesti, oli kasvanut vuoden 21 reilusta neljänneksestä noin puoleen vastanneista.

Tulevat sukupolvet on ymmärrettävä kahdessa yhtä tärkeässä merkityksessä. Ensinnäkin ne ovat tämän päivän lapsia ja nuoria, jotka kasvavat lähivuosikymmeninä täysivaltaiseen kansalaisuuteen, työ- ja perhe-elämään. Turvallinen kasvu ja aikuistuminen mahdollistavat vuorostaan seuraavat sukupolvet, vielä syntymättömät suomalaiset.

Poliittisen päätöksenteon aikajänne on auttamattoman lyhyt, eivätkä äänestäjät rankaise, vaikka päättäjät laiminlöisivät jopa odotettavissa olevat tulevaisuuden haasteet. Esimerkiksi väestösuhteen heikentyminen ja ilmaston kuumeneminen ovat pitkään tiedettyjä ongelmia, joihin ei ole kyetty vastaamaan, saati sitten yllättäen ilmaantuviin kauaskantoisiin yhteiskunnallisiin mullistuksiin.

Ongelma on havaittu muuallakin. Euroopan komissio julkaisi tämän vuoden maaliskuussa ensimmäisen ylisukupolvista oikeudenmukaisuutta käsittelevän toimintasuunnitelman. Siinä tavoitellaan sukupolvet ylittävää solidaarisuutta ottamalla nuoret päätöksentekoon, torjumalla ikäsyrjintää ja tasaamalla alueellisia eroja. Komissio esittää lukuisia konkreettisia toimia. On koottava ylisukupolvisen oikeudenmukaisuuden indeksi, edistettävä tulevaisuuteen suuntautuvaa päätöksentekoa, ja myös Suomen eduskunnan tulevaisuusvaliokunta on mainittu esimerkkinä pitkän aikavälin tarkastelun vakiinnuttamisesta päätöksenteossa.

Kuulimme tulevaisuusselonteon lausuntoja, ja monessa korostettiin tarvetta sitoutua sukupolvien väliseen oikeudenmukaisuuteen lain tasolla. Opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaryhmä esitti tämän vuoden keväällä toimenpiteitä nuorten tulevaisuususkon vahvistamiseksi, ja yksi konkreettinen toimenpide niistä velvoittaa nimenomaan eduskuntaa: ”Turvataan tulevien sukupolvien oikeudet ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus kirjaamalla ne lakiin. Ne on turvattava luomalla institutionaalinen ja oikeudellinen perusta kirjaamalla ne sitoviksi velvoitteiksi lakiin ja päätösten vaikutustenarviointiin.”

Tulevaisuusvaliokunta on jo vuodesta 24 pitänyt esillä lakia sukupolvivastuusta. Valiokunnan kuulemat asiantuntijaorganisaatiot sekä oikeusoppineet ovat kannustaneet valmistelemaan tulevaisuuskestävyyteen velvoittavaa lainsäädäntöä. Tulevaisuusvaliokunnan kaikki poliittiset ryhmät valmistelevatkin yhdessä lakialoitetta eduskunnan hyväksyttäväksi.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuusvaliokunnan mietinnön viimeinen ponsi kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto edistää tulevaisuusvaliokunnan ja OKM:n asiantuntijaryhmän esittämää sukupolvivastuulakia keinona lujittaa nuorten heikentynyttä tulevaisuususkoa, tukea perheellistymistä sekä vahvistaa tulevien sukupolvien perusoikeuksia myös muut lajit ja planetaarisen kestävyyden rajat huomioiden.” Tähän ei ole lisättävää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri, olkaa hyvä.

16.03 **Pääministeri Petteri Orpo:** Puhemies! Kiitos valiokunnalle erittäin ansiokkaasta työstä tärkeän asian äärellä.

Se on juuri niin kuin edustaja Harakka puheenvuoronsa alussa sanoi, että on kansainvälisesti hyvin poikkeuksellista tämä työ, mitä Suomessa on jo kymmenien vuosien ajan tehty. Itsekin törmään tähän maailmalla: se kiinnostaa. Ehkä sille on tarvetta tänä päivänä yhä enemmän, se olisi aika monessa maassa paikallaan, mutta on hienoa, että Suomessa tätä työtä tehdään.

Minä haluan tämän puheenvuoron käyttää antaakseni tukeni eduskunnan työlle, yhteistyölle, kulloisenkin valtioneuvoston kanssa, koska tämä on niin välttämätöntä työtä ennakoida tässä maailmassa, joka sitten taas puheenjohtaja Kontulan sanoin on epävakaa ja huonosti ennustettava ja arvaamaton, ja silloin tämä skenaariotyö on entistä tärkeämpää. Mitään varmaa ratkaisua ei löydy, mutta jos pyritään katsomaan niitä isoja haasteita, joita meidän planeetta kohtaa, joita maamme kohtaa, niin silloin kuitenkin voidaan kulloistakin päätöstä tehdessä käyttää sitä siellä taustalla tiedoksi.

Siksi minä tuen tätä ajatusta siitä, että näiden selontekojen järjestys käännettäisiin ja että tämä toimintaympäristön analyysi asiantuntijapohjalta ajoittuisi vaalikauden loppupuolelle, jolloin se olisi nimenomaan hallitusohjelmaneuvotteluihin valmistautumisen ja niitten

neuvottelujen käymisen tukena, jotta niihin kulloinkin ajassa tehtäviin päätöksiin saataisiin mukaan ajatus siitä, mikä se tulevaisuusskenaario on. Minusta tämä on erittäin hyvä. Kun itse sain eduskunnalta mandaatin johtaa edellisiä hallitusneuvotteluja, niin ajattelen, että tämäntyyppinen taustapaperi ja työ olisi ollut hyvin arvokasta siinä nimenomaan tuoreeltaan. Jos tämä olisi kaikkien eduskuntapuolueiden käytössä hyvissä ajoin ennen vaaleja, niin sillä voisi olla myöskin vaikutusta puolueiden vaalitavoitteisiin ja siihen keskusteluun, jota yhteiskunnassa vaalien alla käydään.

No, sitten teidän tähän toiseen esitykseenne tästä sukupolvivastuulaista, vastuullisuuslaista. Mielestäni se on vähintään selvittämisen arvoinen asia, koska tämä tarve on ilmeinen. Nämä luvut — jotka tulivat muun muassa tässä edustaja Harakan puheenvuorossa esille siitä, miten nuoret uskovat omaan tulevaisuuteensa: 80 prosentin tulevaisuususkoisuudesta 61 prosenttiin tai maailman kehityksessä neljänneksestä puoleen pessimistiseksi — ovat hälyttäviä. Kun sen näkee ihan omasta nuorisosta — kaksi parikymppistä siellä kotona — miten he murehtivat sitä, mihin tämä maailma on menossa ja millainen heidän elämänsä tulee olemaan, niin sen myöskin omakohtaisesti tietää, kuinka tärkeätä tämä työ olisi. Mehän teemme täällä eduskunnassa näitä päätöksiä emme tätä päivää varten vaan tulevaisuutta varten, ja siksi näissä päätöksissä pitäisi olla kunnon arvio siitä, mitkä nämä ylisukupolviset vaikutukset ovat. Tämä varmasti ei ole yksinkertainen asia, miten tämä tehdään. Se vaatii resursseja, ja siksi tämän asian selvityksen käynnistäminen voisi olla nyt se ensimmäinen asia, joka tästä liikkeelle laitetaan.

Mutta vielä kerran kiitos tästä hyvästä mietinnöstä, ja työ jatkuu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset pääministerille. — Ja sitten edustaja Mikkonen, Krista, poissa. — Edustaja Eloranta.

16.07 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Tulevaisuusvaliokunnan mietinnön keskeinen viesti on selkeä: elämme ajassa, jossa epävarmuus ei enää ole poikkeus vaan pysyvä toimintaympäristö. Maailmaa määrittävät samanaikaiset kriisit, geopoliittinen jännite, teknologinen murros ja ympäristön kantokyvyn rajat. Tämä muuttaa myös politiikan tehtävää. Emme voi enää rakentaa päätöksentekoa oletukselle vakaasta ja lineaarisesta kehityksestä, vaan tarvitsemme kykyä ennakoida, sopeutua ja uudistua. Siksi mietinnön ehkä tärkein johtopäätös on, että ennakoinnin tulee siirtyä politiikan reunalta sen ytimeen. Tulevaisuustyö ei voi olla irrallinen raportti hyllyssä, vaan sen on vaikutettava hallitusohjelmiin, budjetteihin ja lainsäädäntöön. Me tarvitsemme pitkäjänteistä päätöksentekoa aikana, jolloin julkinen keskustelu helposti ajautuu lyhyiden kriisien ja nopeiden reaktioiden varaan.

Arvoisa puhemies! Teknologinen murros, erityisesti tekoäly, muuttaa jo nyt työn tekemistä, tiedonhallintaa, turvallisuutta ja talouden rakenteita. Suomelle tämä on yhtä aikaa suuri mahdollisuus ja merkittävä riski. Meidän on oltava mukana kehityksessä rohkeasti, mutta emme saa jättää markkinoita yksin määrittelemään kehityksen suuntaa. Teknologiapolitiikka ei ole enää vain elinkeinopolitiikkaa, se on myös turvallisuuspolitiikkaa, demokratian puolustamista ja kysymys vallasta: kuka hallitsee dataa, kuka omistaa algoritmit, kenen ehdoilla tieto liikkuu — nämä eivät ole teknisiä yksityiskohtia vaan yhteiskunnallisia kysymyksiä. Siksi tarvitsemme sekä investointeja osaamiseen ja innovaatioihin että kykyä säädellä teknologian käyttöä oikeudenmukaisesti ja läpinäkyvästi. Julkisen sektorin

oma osaaminen on tässä ratkaisevaa. Valtion on ymmärrettävä teknologiaa myös silloin, kun sitä hankitaan yksityisiltä toimijoilta.

Arvoisa puhemies! Mietintö muistuttaa myös siitä, että kilpailukyky rakentuu tulevaisuudessa ennen kaikkea osaamisesta. Pelkkä kustannuskilpailu ei riitä maailmassa, jossa menestyvät ne yhteiskunnat, jotka kykenevät uudistumaan nopeasti ja oikeudenmukaisesti. Siksi koulutus, tutkimus ja innovaatiot eivät ole menoeriä vaan investointeja Suomen tulevaisuuteen. Samalla vihreä siirtymä on nähtävä mahdollisuutena rakentaa uutta kasvua, uusia työpaikkoja ja kestävää taloutta. Jos siirtymä toteutetaan oikeudenmukaisesti, se vahvistaa yhteiskuntaa. Jos ihmiset kokevat jäävänsä sen ulkopuolelle, syntyy vastakkainasettelua ja epäluottamusta. Tämä liittyy myös mietinnön tärkeään havaintoon sisäisestä resilienssistä. Suomen turvallisuus ei synny vain ulko- ja puolustuspolitiikasta, se rakentuu myös luottamuksesta, hyvinvointivaltiosta, alueellisesta tasa-arvosta ja siitä, kokevatko ihmiset kuuluvansa samaan yhteiskuntaan. Jos eriarvoisuus kasvaa, jos alueet eriytyvät ja jos ihmiset menettävät uskonsa tulevaisuuteen, myös kriisinsietokykymme heikkenee. Siksi sosiaalipolitiikka on samalla turvallisuuspolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Pidän erityisen tärkeänä sitä, että mietintö nostaa esiin nuoret ja sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden. Moni nuori kokee epävarmuutta ilmastosta, työelämästä ja toimeentulosta. Tulevaisuususko ei synny juhlapuheilla vaan sillä, että päätöksenteko on reilua, myös tulevia sukupolvia kohtaan. Nuorten osallisuus ei saa tarkoittaa vain kuulemista. Se tarkoittaa mahdollisuutta vaikuttaa aidosti yhteiskunnan suuntaan. Demokratian legitimiteetti rakentuu yhä enemmän vuorovaikutuksesta, osallistamisesta ja kokemuksesta siitä, että oma ääni merkitsee.

Arvoisa puhemies! Mietinnön keskeinen käsite on resilienssi, kyky kestää kriisejä, uudistua ja löytää uusia ratkaisuja muuttuvassa maailmassa. Tämä on tärkeä näkökulmanmuutos. Politiikan tehtävä ei ole vain estää häiriöitä vaan rakentaa yhteiskuntaa, joka pystyy toimimaan myös epävarmuuden keskellä. Suomen vahvuuksia ovat edelleen koulutus, luottamus, demokratia ja yhteistyökyky, mutta nämä eivät säily itsestään. Niitä on vahvistettava tietoisella politiikalla. Tulevaisuus ei ole jotakin, joka vain tapahtuu meille. Tulevaisuus rakennetaan päätöksillä, joita teemme tänään. Siksi tarvitsemme rohkeutta katsoa pidemmälle kuin seuraavaan uutiskiertoon tai seuraaviin vaaleihin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

16.12 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos tulevaisuusvaliokunnalle selonteon huolellisesta käsittelystä, ja kiitos myöskin valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kontulalle tämän selonteon mietinnön esittelystä erittäin selkeästi.

Pidän todella tärkeänä sitä, että me myöskin eduskunnassa välillä pysähdytään katsomaan myöskin kauemmas tulevaisuuteen, kun yleensä me väännetään täällä täysistuntosalissa lähitulevaisuuden asioista ja paljon puheissamme muistutellaan menneistä asioista. On siis todella tärkeää, että me katsotaan myöskin kauemmas tulevaisuuteen, koska ne meidän päätökset nimenomaan vaikuttavat kauemmas kuin ehkä itse aina ajattelemme. Tuo Wäinö Aaltosen patsaskin tuolla muistuttaa, että me tehdään päätöksiä tässä salissa nimenomaan tulevaisuuteen.

Puhemies! Viitaten siihen, mitä tulevaisuusvaliokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Harakka sanoi tuossa puheenvuorossaan ja kertoi siitä, miten tulevaisuusvaliokunta kiinnostaa maailmalla erittäin paljon muissa parlamenteissa, niin ihmettelen sitä, että täällä sa-

lissa kuitenkin on aika harvoja kansanedustajia tänään keskustelemassa tulevaisuudesta ja pitkän aikavälin politiikasta. [Timo Harakka: Laatu korvaa määrän!] — Laatu korvaa määrän, näin se on.

Puhemies! Ilmastonmuutos ja luontokriisi totta kai liittyvät pitkälle tulevaisuuteen, tulevien sukupolvien mahdollisuuksiin ja hyvään elämään, mutta kuten tuossa valiokunnan puheenjohtaja äsken meitä muistutti, on myöskin muita murroksia ja muutoksia, joita on todella tärkeää tutkia ja arvioida. Näissä valiokunnan lausumissa onkin nostettu esiin lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen, ja pidän sitä aivan älyttömän tärkeänä. Meillä ei ole tulevaisuutta, jos me emme pidä lapsia ja nuoria mukana.

Vielä kiitän arvoisaa pääministeriä, että osallistutte myös tähän keskusteluun.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kontula.

16.14 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Äsken esittelin mietintöä valiokunnan puheenjohtajana, nyt pidän henkilökohtaisesti hieman kaanonista poikkeavan puheenvuoron.

Minä kierrän aika paljon puhumassa ekokatastrofista, ja lähes aina yleisöstä joku kysyy, näetkö toivoa, missä on toivo. Ja aika heikoltahan tämä näyttää. Tilanne on tällä hetkellä hyvin huono. Toiveikkaimmissakin vaihtoehdoissa silloinkin, kun kaikki menee parhaalla mahdollisella tavalla, me ollaan jättämässä tuleville sukupolville sadoiksi vuosiksi eteenpäin hostiilimman ympäristön kuin mitä ihmiskunta on kohdannut mahdollisesti koskaan olemassaolonsa aikana.

Kaikki kuviteltavissa olevat polut johtavat joka tapauksessa valtavaan historialliseen murrokseen. Puhutaan aikakauden vaihtumisesta, joka on kohta ovella joko sitä kautta, että me ryhdytään kaikkiin mahdollisiin toimiin ja ne itsessään muuttavat yhteiskuntia merkittävällä tavalla, tai sitten me emme ryhdy ja luonto iskee takaisin ja me siirrymme toiseen aikaan erilaisten toisiaan seuraavien katastrofien kautta. Todennäköisin skenaario taitaa olla jonkinnäköinen näiden hybridi. Vaikka Suomi ei ottaisi sitä pahinta osumaa, joka tapauksessa me olemme osa alkavaa maailmanpaloa. Tilannetta ei ainakaan helpota, että kansantaloudet priorisoivat talouskasvuun, vaikka tällä hetkellä se näyttää olevan erittäin epärealistinen polku suhteessa niihin toimiin ja niihin tulevaisuuskuviin, joissa ekokatastrofi otetaan tutkimuksen valossa huomioon.

No, kun yleisö kysyy sitten, missä se toivo on, kun ihmiset pyytävät minulta toivoa, niin pitkään minä sanoin rehellisesti, että en sitä näe. En näe, missä olisi toivoa, missä olisi se suunta, jossa maailma näyttäisi paremmalta kuin se, missä me ollaan saatu kasvaa. Mutta sitten tulin ajatelleeksi, että oikeastaan kaiken inhimillisen toiminnan takana on toivo. Jos minä kierrän, jos tuhannet, kymmenettuhannet, miljoonat ihmiset tekevät joka päivä töitä, nousevat sängystä parantaakseen maailmaa omalta osaltaan, niin se tarkoittaa, että he toivovat, vaikka eivät sitä tietäisi, että me toivomme, vaikka emme osaa paikantaa, missä se toivo on. Ihminen toimii vain, koska hänellä on toivoa.

Sen seurauksena minä olen alkanut puhua ihmisille silmuista — juuri, kuulitte oikein: silmuista. Ne ovat niitä pieniä, joita puihin ja pensaisiin ilmestyy kesän kuluessa. Syksyllä ne saavat silmukuoren ympärilleen ja valmistautuvat sen varassa talven alkuun. Sitten tulee lokakuu, tulee marraskuu, tulee joulukuu. On kylmää, märkää, on pimeätä, ei mitään toivoa missään, miettii vain itsekseen, jaksaako tästä vielä seuraavaan kevääseen ja jos, niin miten. Ja kuitenkin ne ovat koko sen ajan siellä. Ne silmut ovat siellä ja ne odottavat, ja

kun keväällä aurinko taas alkaa paistaa, niin ei mene kuin päivä tai kaksi, niin meillä on koko luonto vihreänä.

Minulle tällä hetkellä suurinta toivoa tulevaisuuden suhteen antavat silmut. Minä halusin jakaa tämän oman oivallukseni sen takia, että meidän ajassa sellaista realistista toivoa, joka ei perustu itsensä pettämiseen tai silmien sulkemiseen, jaetaan verraten vähän.

Tulevaisuus ei tällä hetkellä näytä pimeältä sen takia, että se tosiasiallisesti sitä on, vaan sen takia, että seisomme sellaisella paikalla, josta ei kunnolla näe. Me seistään tällä hetkellä sen vanhan yhteiskunnan viimeisissä päivissä, ja me ei vielä nähdä, mitä sieltä on tulossa, ja koska me ei sinne kunnolla nähdä, me ei myöskään pystytä kuvittelemaan, mitä kaikkea hyvää ja kaunista se ehkä tuo tullessaan — niin kuin ne silmut, joita marraskuussa ei hahmota ja jotka kuitenkin siellä ovat.

Mutta aina — me tiedetään historiasta — kun on ollut joku tämmöinen iso yhteiskunnallinen murros, silloinkin, kun se on siinä ajassa näyttäytynyt käsittämättömältä ja kestämättömältä, se on tuonut mukanaan sekä hyviä että myös huonoja asioita. Minä ajattelen, että toivottavasti jo omien lasteni sukupolvi näkee sen kevään, kun meillä ei enää taas ole silmuja, vaan lehdet ovat puhjenneet. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaunisto.

16.20 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Toivosta puhuttiin. Itse ajattelen vahvasti, että toivoa on aina ja toivo perustuu siihen, että ihminen on historiassa ratkonut aika monta ongelmaa ja tulee myös jatkossa ratkomaan niitä.

Osittain tässä keskustelussakin nousee esiin se tulevaisuusvaliokunnan rooli tässä talossa, miten se pystyisi tarjoamaan niin paljon enemmän. Itse mietin englannin kielen kautta tulevaisuusvaliokunnan roolia. Perinteisesti suomen kielellä voisi olettaa, että se on ”committee of the future”, mutta se on ”for the future”, eli ei ole kysymys tulevaisuusvaliokunnasta vaan tulevaisuuden tekemisen valiokunnasta. Minun mielestäni tämä on tärkeä viesti jokaiselle päättäjälle. Me ollaan tekemässä tulevaisuutta, ja silloin mielestäni se toivottomuus ei saa olla millään tavalla meidän keskeinen viestimme.

Se, mikä itselleni ehkä tulevaisuusvaliokunnan työstä on yksittäisenä lauseena noussut esiin, on tämä muuttuva maailma ja se ihmiskunnan ja yksilöiden kyky epäonnistua. Onko meillä rohkeutta epäonnistua? Siinä on vastapainona myös se, onko rohkeutta onnistua. Mielestäni tämä on se iso kysymys, minkä edessä me ollaan niin päättäjinä kuin ihmiskuntana: uskallammeko toimia, olla rohkeita, ja hyväksymmekö sen, että kun on rohkea, niin välillä myös epäonnistuu?

Kun puhutaan epäonnistumisesta ja mietitään niitä riskejä, mitä teknologian kehitys tuo maailmaan, niin mehän elämme aivan historiallista hetkeä, niin kuin olemme monta kertaa ihmiskunnan aikana eläneet. Tämä hetki tulee olemaan merkittävä tulevaisuuden kannalta, millä tavalla teknologia ja tekoäly muokkaavat maailmaa. Satuin tuossa lukemaan muistaakseni New York Timesia, jossa tekoälyn tuloa verrattiin autojen tulemiseen markkinoille, ja se ajatuskulku oli itse asiassa mielenkiintoinen siinä mielessä, että siinäkin korostettiin minun silmääni sitä, että ensin piti keksiä autot ja sitten tulivat ne autojen tuomat mahdollisuudet mutta myös haasteet, kuten turvallisuus, ja sitten niiden turvallisuuteen lainsäätäjät löysivät ratkaisuja, olivat ne sitten turvavyöt tai ajokortit tai oikealla tavalla hajoavat ikkunat ja niin edespäin. Eli jälleen kerran se uskallus olla rohkea toimija ja välillä epäon-

nistua ja muistaa se, että ratkaisujen tuomat haasteet pystytään myös ratkaisemaan, mutta ei niin, että me emme ikinä ratkaise mitään ja odotamme, että jotenkin asiat paranisivat.

Eli ehkä sitä rohkeuden viestiä, mikä tulevaisuusvaliokunnalla on aina mukana, toivon tähän saliin ja suomalaiseen yhteiskuntaan laajemmin, koska me todella istumme mahdollisuuksien ja toivon päällä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harakka.

16.23 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kontulan puhe oli varmasti yksi hienoimmista, mitä tässä salissa on pitkään aikaan pidetty.

Arvostan myöskin edustaja Kauniston ajatuksia ja jatkan oikeastaan siitä.

Nimittäin teknologian ennakointihan on luonnollisesti osa tulevaisuusvaliokunnan tehtäviä. Suurimmassa osassa maailman maita ei tulevaisuusvaliokuntaa ole, mutta viime vuosina teknologian ripeän kehittymisen takia on häthätää perustettu digitalisaatiovaliokuntia, kuten Saksan parlamenttiin, tai jopa tekoälyvaliokunta, kuten Irlantiin. Minusta se on vähän sama kuin teollisen vallankumouksen pyörteissä olisi perustettu polttomoottorivaliokunta — me elämme niin monien yhtäaikaisten murrosten aikaa, jossa teknologiakin on vain yksi osa tätä kaikkea, joka meidän maailmaamme mullistaa ja järkyttää. Niille, jotka haluavat istuttaa suomalaisiin poliittisiin instituutioihin nämä kapeat teknologianäkökulmat, haluaisin huomauttaa, että meillä nimenomaan olennainen lähtökohta on teknologia ja yhteiskunta — kuten datataloudesta kiinnostuneiden eduskunnassa toimiva ryhmä nimeltäänkin jo kertoo, sen nimi on Teknologia ja yhteiskunta. Teknologian yhteiskunnalliset seuraukset voivat olla dramaattisia.

Meidän pitää ymmärtää myös planeetan rajat, joihin maailman onnellisimman kansakunnan onnellisuus pitää sijoittaa, väestökehitys, terveys, mielenterveys ja sen haasteet, kaikki yhdessä. Sen tähden se ansiokas työ, jota täällä tulevaisuusvaliokunnassa on tehty teknologian ennakoinnissa, on ennen kaikkea teknologian yhteiskunnallisten vaikutusten arviointia, jossa varsinkin juuri tänä aamuna julkaistu kolmas versio teknologian ennakoinnista, radikaalien teknologioiden luettelosta, jossa edustaja Vähämäki on ollut alusta alkaen aivan keskeinen ja uraauurtava henkilö, on osoittamassa nimenomaan niitä suuntia, joihin tämä yhteiskunta ja ehkä koko maailma on menossa teknologia-avusteisesti. Tämä työ, jota on vuodesta 13 tehty, ja vuoden 18 radikaalien teknologioiden analyysi ja nyt sitten tämä aivan häikäisevä tekoälyavusteinen tuotos, joka tänään julkaistiin, ovat hienoimpia esimerkkejä siitä, mihin nimenomaan laaja teknologiaymmärrys voi parhaimmillaan päätyä. Siksi haluan tässä nyt erikseen kiittää edustaja Vähämäkeä tästä ansiokkaasta työstä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vähämäki.

16.26 **Ville Vähämäki ps:** Kunnioitettu puhemies! Kiitoksia näistä kauniista sanoista.

Itse totean ensin alkuun sen, että kyllä itsekin pidän valiokunnan puheenjohtaja Kontulan puhetta iduista ja silmuista hyvin poikkeuksellisena ja kauniina tähän saliin ja tähän teemaan sopivana. Itse pohdin myös sitä, että oikeastaan kukaan muu ei suhtaudu tulevaisuuteen niin positiivisesti kuin maanviljelijät, jotka monenkin huonon sadon jälkeen aina keväällä jaksavat uskoa, että kyllä tänä vuonna sitten kannattaa istuttaa ja heittää siemenet peltoon ja sitten lähteä toivomaan hyvää satoa.

Mutta itse tästä mietinnöstä.

Todellakin vakauden aika on poissa, ja päätöksenteon osalta on pystyttävä toimimaan epäselvässä tulevaisuudessa. Vaihtoehtoisia kehityskulkuja on paljon. Meidän täytyy ennakoida myös sitä, että ilmasto saattaisi lämmetä tai jopa jäähtyä näin pohjoisessa. Käytännössä tämä tahtoo sanoa sitä, että ennakointi on kytkettävä entistä tiukemmin päätöksentekoon. Tulevaisuusvaliokunta tekee tässä mietinnössä ehdotuksen siitä, että edelleenkin tehdään nämä tulevaisuusselonteot kaksiosaisina mutta käännetysti siten, että tätä tulevaisuusselontekoa pystytään sitten käyttämään siten, että hallitusohjelmaan voidaan vaikuttaa. Se voi vaikuttaa puolueitten hallitusneuvotteluvalmistautumiseen ja sitä kautta sitten voi vaikuttaa lainsäädäntöön ja budjetteihin. Myöskin pitkän aikavälin vaikutukset on otettava huomioon. Tässä esitetään sukupolvivastuulakia, eli pitkän aikavälin poliittiset vaikutukset täytyy huomioida sukupolvien yli.

Valiokunnan pääviesti käytännössä on se, että näin epävakaana aikakautena politiikan ja ennakoinnin kytköksen täytyy olla tiukempi, jotta suojataan tulevien sukupolvien oikeudet.

Puhemies! Aivan lyhyesti siitä tänä aamuna julkaistusta teknologiajulkaisusta. Käytännössähän teknologiaennakointi on tulevaisuusvaliokunnan keskeinen tehtävä. Nyt julkaistiin päivitys teknologiaennakoinnista. Siinä on edelleen 100 teknologiaa, 20 yhteiskunnan toimintoa, ja siinä on tunnistettu nopeasti kehittyviä teknologioita. Se keskeinen asia siinä on Suomelle se, että Suomi voi käyttää tätä niukkojen valintojen välineenä, koska pieni maa ei voi voittaa koolla, se voi voittaa nopealla oppimisella, hyvällä yhteistyöllä ja sillä, että se tunnistaa omat paikkansa ajoissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

16.29 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Täällä salissa onkin aikataulu mennyt niin nopeasti eteenpäin, että meinasin myöhästyä tästä keskustelusta, mutta onneksi vielä ehdin mukaan.

Ensinnäkin tämä tulevaisuusvaliokunnan mietintö — siis itsekin olen tulevaisuusvaliokunnan jäsen, ja siksi nimenomaisestikin haluan tästä käyttää puheenvuoron — on mielestäni kyllä hyvin ansiokas. Ehkä valiokunnan puheenjohtaja tässä alussa on tätä jo avannutkin, mutta itse pidin paljon siitä toimintatavasta, että me ensin kuultiin vähän laajemmin ja sitten valittiin muutama teema, joihin perehdyttiin paremmin. Ajattelen, että nämä teemat, jotka valittiin, jotka olivat siis tulevaisuusajattelu, muuttuvan maailmanjärjestyksen erilaiset totuudet, tekoälyn uhkat ja mahdollisuudet, arktinen problematiikka, monihyötyiset ympäristöratkaisut, vihreän siirtymän oikeudenmukaisuus sekä ekokriisin vaikutukset pitkällä aikavälillä, ovat kyllä aivan olennaisia, jos me mietitään tulevaisuusajattelua ja mietitään maailmaa 25+ vuoden päähän.

Todellakin siinä skenaariossa, mitä tässä pohjana oli, se selonteko, minkä valtioneuvosto oli antanut, näemme, että tässä ajassa on paljon epävakautta. Meillä on erilaisia geopoliittisia kriisejä, ja tavallaan tasapaino geopolitiikassa on muuttumassa. Teknologian muutokset etenevät vauhdilla, ja sitä kautta tulee paljon muutoksia. Nämä kaikki myös monella tavalla vaikuttavat erilaisiin valtarakenteisiin, ja ne eivät välttämättä ole enää edes valtioita, jotka ovat niitä, joilla valtaa on, vaan nimenomaan näitä teknojättejä.

Mutta sitten samanaikaisesti meillä on edelleen vain tämä yksi planeetta. Täällä meidän pitää toimia, ja meidän pitää toimia tämän planeetan kantokyvyn rajoissa. Näinhän me ei

olla toimittu. Tällä hetkellä seitsemän yhdeksästä planetaarisesta rajasta on ylitetty, ja esimerkiksi meidän ilmastojärjestelmämme on rikki niin, että me täällä pohditaan, miten tämä ilmaston kuumeneminen vaikuttaa: tuoko se meille lämpöä lisää tänne pohjoiseen, vai käykö niin, että kun tämä järjestelmä menee rikki, me ollaankin sitten täällä nykyistä paljon kylmemmissä olosuhteissa? Sen takia ajattelen sitä, että kun me tässä jatkotyöstössä nimenomaan otettiin esille monta ympäristöön liittyvää teemaa, niin se oli oikea valinta, koska tästä meidän pallon kestävyydestä meidän pitää huolehtia, koska meillä ei muuta ole kuin tämä yksi maapallo.

Kun katsotaan — katsottiinkin jo — näitä skenaarioita ja myös niissä olevia ympäristökriisejä, mitkä ovat koko aika käynnissä, ja nyt tietysti tässä meidän mietinnössä näitä teemoja, niin kyllähän se tulevaisuuskuva on varsin synkkä ja haasteellinen. Samaan aikaan tietysti on hyvä muistaa, että tulevaisuushan ei vain tapahdu vaan tulevaisuus tehdään. Sillä on valtavasti väliä, miten me valmistaudumme tulevaisuuteen, miten me tehdään tänä päivänä niitä päätöksiä, jotka turvaavat meille hyvän tulevaisuuden.

Tietysti päätöksenteossa haaste on aina myös erilaiset polkuriippuvuudet, elikkä jos ollaan joku polku otettu, niin siitä on hyvin vaikea muuttaa suuntaa, vaikka huomaisimmekin, että olemme väärällä polulla, ja niitä riippuvaisuuksia on todella vaikea purkaa. Sen takia itse ajattelen, että tämmöinen tulevaisuustyö ja ennakointityö on äärimmäisen tärkeää. Meidän pitäisi pystyä nykyistä paljon, paljon paremmin myös hyödyntämään sitä päätöksenteossa, ja senkin takia tässä mietinnössä on nostettu kehittämisehdotuksia, mutta myös sitä konkreettista vaikuttavuutta siihen, on se sitten valtioneuvoston työtä tai eri ministeriöiden työtä, pitäisi pystyä paljon, paljon enemmän parantamaan.

Oli oikeastaan aika valitettavaakin kuulemisissa kuulla se, kun kysyimme sitä, miten tulevaisuusvaliokunnan aiemmin aikaisemmissa tulevaisuusselonteoissa esittämät lausumat on otettu huomioon, että osassa ministeriöistä ei ollut oikeastaan yhtään mitään tietoa, että tällaisia lausumia on edes ollut tai että ne jotenkin vaikuttaisivat heidän työhönsä. Kyllä minä ajattelen, että kun meillä on Suomessa tätä ennakointityötä ja meillä on tulevaisuusvaliokunta, yksi maailman ensimmäisiä, niin meidän pitäisi pystyä nykyistä paremmin sitä hyödyntämään.

Nämä ehdotukset, mitä tähän mietintöön on nostettu myös tavallaan tämän työn parantamiseksi ja sen läpileikkaavuudeksi, ovat yksi tärkeä asia lähtien juuri myös siitä, että näiden kahden tulevaisuusselonteon, jotka vaalikaudessa tehdään, järjestystä muuttamalla ollaan paljon paremmassa tilanteessa. Toivon todella, että nämä lausumat otetaan nyt vakavasti ja tätä muutosta saadaan.

Sitten todellakin tähän lopuksi haluan vielä korostaa sitä, että meidän täytyy pystyä ratkaisemaan nämä ekokriisit, koska ilman sitä meillä ei ole hyvää tulevaisuutta. Jo ne nuoret ja ne lapset, jotka tänä päivänä täällä elävät kanssamme, tulevat sen konkreettisesti näkemään, puhumattakaan sitten tulevista, vielä syntymättömistä sukupolvista. Siksi meidän täytyy ehdottomasti vauhdittaa sitä ympäristö- ja luontotyötä, mitä niin Suomen kuin myös kansainvälisesti pitää saada eteenpäin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harakka.

16.36 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Tässä on aika moni tullut kysymään minulta viime viikkojen aikana, että joko olet selvinnyt sieltä Mongoliasta, kun aika laajassa julkisuudessa oli itseni ja aika lailla toisentyyppistä poliittista filosofiaa edustavan kansan-

edustaja Atte Kalevan yhteinen junamatka samassa hytissä, 31 tuntia Pekingistä Ulan Batoriin. Kansalaisten palautteesta päätellen se on ollut jollain tavalla toivottu, mukava ja ehkä jopa voimaannuttava esimerkki siitä, että tämän ikään kuin hyvin kahtiajakautuneen ja polarisoituneen poliittisen keskustelun sijaan voidaankin sitten etsiä yhteisymmärrystä ehkä näinkin dramaattisella tavalla.

Siitähän tulevaisuusvaliokunta on erinomainen esimerkki, että yhtä lailla kun pääsee maailmalla puhumaan tästä ainutlaatuisesta instituutiosta, niin samaan hengenvetoon voi todeta, että se ei ole 32 vuoteen koskaan äänestänyt. Edelleen on tärkeätä, että mietinnöt ovat yksimielisiä, ja tämä ajatus tästä lakialoitteesta toivottavasti samoin. Sitä kautta saavutetaan sitä vaikuttavuutta.

Ja niin kuin edustaja Mikkonen tuossa sanoi, se tulevaisuusvaliokunnan ehkä suurin haaste on todellakin ollut vaikuttaa siihen päivittäiseen päätöksentekoon. Silloin juuri ne sitovat vaatimukset pitkän aikavälin huomioimisesta kaikessa valtioneuvoston toiminnassa on se tapa, jolla se vaikuttavuus sisällöllisesti mitataan. Sitten on toisaalta toimintatavoiltaan tämä käänteinen järjestys, jossa tulevaisuusselontekoja olisi tarkoitus esittää ja johon pääministeri, sanoisinko suorastaan, innostuneesti reagoi, koska se vaikuttaa paitsi hallitusohjelman tekoon myöskin sitä edeltävään vaalikeskusteluun, toivottavasti. Mutta myös se hallitusohjelma joutuu heti tulevaisuustestiin. Eli kyse ei ole enää neljän vuoden suunnitelmasta vaan 40 vuoden suunnitelmasta, koska meillä on olemassa työkalut, joilla niitä hallituksen aikomuksia voidaan peilata kauas tulevaisuuteen sen sitovuuden ja sen vaatimuksen mukaisesti, jota tämän päivän lapset ja nuoret ja tulevat sukupolvet meiltä tämän päivän päättäjiltä edellyttävät.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ehdimme vielä ottaa edustaja Kauniston puheenvuoron, ja sen jälkeen tähän käytettävissä oleva aika tällä erää on päättymässä. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

16.38 **Ville Kaunisto kok:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Erinomaisia puheenvuoroja. Siitähän tulevaisuusvaliokunta on tosissaan tunnettu, että me keskustelemme, ja se on tässä ajassa aika iso signaali ulospäin. Meidän roolihan edustajina, on sitten tulevaisuusvaliokunnan jäsen tai ei, on aika merkittävä, on sitten kysymyksessä yhteisen tulevaisuuden rakentaminen tai sen kuilun kaventaminen, mikä ehkä välillä poliittisessa keskustelussa tuntuu olevan esillä, mutta myös sen tulevaisuustyön tekeminen, sitä mitenkään vähättelemättä. Siis tämä on erinomaista, että tulevaisuusvaliokunta haluaa vaikuttaa kokonaisuutena tulevaisuuden rakentamiseen, mutta itse näen, että meidän jokaisen edustajankin rooli on omassa puolueessa, omissa viiteryhmissä viedä niitä viestejä, mitä me tulevaisuusvaliokunnasta saadaan. Ne syötteet ovat aivan mahtavia. Ei ole sellaista keskustelua ollut itselläni poliittisella uralla, jota ei olisi voinut aloittaa jollain tavalla viitaten tulevaisuusvaliokunnan työhön ja niihin ajatuksiin, mitä olen päässyt kuulemaan. Eli sekin työ, se vaikuttavuustyö, täytyy tehdä monella eri tasolla, ja siinä on kyllä hienoa ollut seurata kollegoiden työtä.

Ehkä vielä haluan sanoa teknologiasta ja sen kehityksestä, että kun me puhutaan nyt tekoälybuumista ja siitä pystysuorasta kehitysseinästä ja tietyllä tavalla eksponentiaalisesta kehityksestä, niin on tärkeää, että usein juuri sillä hetkellä, kun luullaan, että tämä ylämäki tai kehityksen määrä ei ikinä lopu, tulee suvantovaihe, tulee sellainen hetki, jossa katsotaan, millä tavalla tämä teknologia itse asiassa otetaankaan yhteiskuntaan ja miten se tulee

yhteiskuntaan, ja sitten siellä tulee niitä uusia kehityskulkuja, jotka pohjautuvat siihen teknologiaan. Eli tälläkin hetkellä on äärimmäisen tärkeää, että tätä kokonaisuutta mietitään ja niin kuin edustaja Vähämäen hienossa työssä, monta vuotta jatkuneessa työssä, nostetaan esiin sitä, mitä kaikkea muuta pystyy siihen ympärille rakentumaan. Ennen kaikkea siihen mielestäni pitää sitoa se Suomen rooli: millä tavalla Suomi voi olla ei pelkästään menestystarina tässä kokonaisuudessa vaan ennen kaikkea yksi voima, joka pystyy maailmalla osoittamaan niitä ratkaisuja, mitä meillä haasteisiin on.

Ja väkisin, kun teknologiasta puhutaan, on se tekoälyä tai mitä vain teknologiaa, niin se puhtaan energian rooli nousee keskiöön ja myös ne innovaatiot sillä puolella. Uskon, että Suomella on aika paljon annettavaa tähän, ja se toimii myös pohjana sille teknologiselle kehitykselle, mitä maailmalla tehdään. Itse näen niin, että puhutaan sitten ilmastonmuutoksesta tai ekologisesta kriisistä, niin tässä on niitä ratkaisun avaimia, millä Suomi pystyy todella maailmalla tuomaan toivoa ja myös kotiuttamaan tulovirtaa sitä kautta, että me olemme ratkaisemassa kaupallisilla keinoilla maailman ongelmia. — Kiitos.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen godkände utskottets förslag till ställningstagande med anledning av statsrådets redogörelse SRR 7/2025 rd. Ärendet slutbehandlat.